

Irina WOLF

Șapte ipostaze ale mâniei

Cu toate că a fost înființată cu mai bine de optzeci de ani în urmă, prestigioasa Facultate de Teatru *Max Reinhardt Seminar* din Viena – denumită după fondatorul ei, unul dintre cei mai de seamă regizori ai scenei teatrale de limbă germană din secolul al XX-lea –, și-a deschis porțile publicului larg abia în toamna anului 2009 pentru Festivalul desfășurat sub mottoul „**Zorn – Dramatisches erzählen heute**” (*Mânie – Povești dramatice în zilele noastre*). Studenții din ultimul an de la Actorie și Regie au prezentat șase premiere în opt zile, dintre care trei premiere absolute și o premieră austriacă. Organizatorii Festivalului și-au propus să înfățișeze *mânia* sub diferite aspecte: culturală și regională („mânie Est-Vest”), colectivă și individuală („mânie născută din impuls sau strategie”), precum și modificări posibile în viitor.

Un accent deosebit s-a pus pe colaborarea între actori, regizori și cei cinci autori contemporani după textele cărora s-au construit spectacolele: doi scriitori germani consacrați (Daniel Kehlmann și Matthias Wittekindt), doi autori austrieci foarte apreciați (Franzobel și Volker Schmidt) și Nino Haratischwili, tânăra dramaturgă din Georgia, câștigătoarea Premiului pentru „Autorul European al anului 2008” (Heidelberg). Programul a fost completat cu o adaptare după *Bacantele* lui Euripide. Reprezentațiile au putut fi văzute în toate spațiile de joc ale Facultății, care au pus la dispoziția publicului circa 450 de locuri. Dacă, la înființare, Facultatea se afla în incinta Palatului Schönbrunn, începând din anul 1940, cursurile au fost transferate în imediata vecinătate a acestuia, în Palatul Cumberland, castelașul de vară al Mariei Tereza. După mai multe renovări, facultatea dispune astăzi de patru spații de joc diferite, îmbinând fastul Imperiului austro-ungar cu arhitectura ultramodernă.

Festivalul a fost deschis de spectacolul **Georgia** de Nino Haratischwili, regia fiind semnată de Hannan Ishay. Povestea protagonistei, care trăiește în Germania și pleacă în căutarea adevărului spre Tbilisi, pe urmele mamei sale, moartă într-un accident de mașină, a reliefat aspectele culturale și regionale ale mâniei. Atât autoarea, cât și regizorul de origine israeliană – ambii provenind din țări care s-au confruntat cu războiul – au reușit să surprindă foarte bine factorii declanșatori ai mâniei, precum lupta pentru supraviețuire, dezamăgire, frică și, în același timp, transformarea senzației de mânie în energie creativă. Amândoi au plecat în transpunerea lor scenică de la premisa că „teatrul nu poate modifica realitatea. El doar poate plasa în centrul atenției sentimente refulate și marginalizate”.

Dramatizarea povestirii scurte **Töten** (*Ucidere*) a romancierului Daniel Kehlmann a înfățișat o mânie surdă, individuală, adânc înrădăcinată într-un băiat de numai paisprezece ani. Ceea ce frapează la această poveste este actualitatea ei: un băiat ucide un cuplu aruncând o piatră de pe un pod în parbrizul unei mașini aflată în trecere pe autostradă. Iar după doar câteva minute, săvârșește o a doua crimă, strecurând arsenic în mâncarea câinelui vecinilor. Montarea a îmbinat într-o manieră ingenioasă două mijloace de prezentare – un monolog dramatic, urmat de proiecția unui film de scurtmetraj, ce a reluat povestea în limbaj strict vizual.

Rămânând în aceeași sferă, spectacolul **Mann ohne Beil** (*Bărbat fără topor*) a abordat tematica unui tânăr care visează că și-a omorât tatăl cu toporul, pentru ca apoi să-l taie în bucățele cu cuțitul. Dintre toate reprezentațiile, aceasta mi s-a părut cea mai puțin expresivă și lipsită de idei regizorale inovative, în pofida celor

Povești de dragoste după Franzobel

Credit foto: Max Reinhardt Seminar

trei actori cu experiență care au completat distribuția studentească. Poate de vină a fost și textul scriitorului Matthias Wittekindt (la ora actuală, cel mai cunoscut autor de spectacole teatrale radiofonice din Germania), care s-a situat la limita între realitate și ficțiune, nereușind să scoată în evidență mânia.

În **Bacantele** lui Euripide, regizorul Steffen Jäger a folosit în mod sugestiv mișcarea pentru a ilustra mânia de grup, insistând cu precădere pe violența sonoră.

Dintre toate montările, două s-au remarcat, în mod deosebit, prin ingeniozitatea și originalitatea realizării artistice.

Sarantos Zervoulakis, care semnează regia, dramatizarea și scenografia la **Liebesgeschichten** (*Povești de dragoste*), a izbutit să comprime în numai 90 de minute cele 224 de pagini ale romanului omonim al lui Franzobel. Personajul principal, un bărbat căsătorit care are o relație adulteră, este orbit de gelozie și își pierde mințile. După nenumărate întâmplări tragice petrecute în Viena, se hotărăște să devină terorist, sfârșind într-o închisoare din Ierusalim. Pe o suprafață de numai trei metri pătrați, trei actori de o flexibilitate deosebită interpretează cu măiestrie mai multe roluri, trecând de la polițist interogator la șofer de taxi și vânzător în bazar, de la soție înșelată la amantă afectuoasă. Șezând pe parcursul întregii piese pe un pat, orientați frontal spre public, cei trei își schimbă ținutele și perucile, având accesoriile de costumație la îndemână, sub pat. Prin abordarea unui joc lingvistic captivant, renunțând în totalitate la ilustrația muzicală, regizorul a realizat un spectacol antrenant, plin de umor. La cererea insistentă a publicului, acesta a fost reluat în luna decembrie cu săli pline.

Man muss dankbar sein (*Trebuie să fim recunoscători*) se numește piesa lui Volker Schmidt, transpusă scenic de Jérôme Junod. Pornind de la efectele globalizării, autorul propune un scenariu de viitor în care rolurile economice sunt inversate. În fabrica de textile a unei țări cu mână de lucru ieftină lucrează trei cusătorese care sunt recunoscătoare pentru locurile lor de muncă. Austria este țara cu mâna de lucru ieftină, în care predomină sărăcia, prostituția și crima. India, în schimb, este o țară

Credit foto: Max Reinhardt Seminar

prosperă, de unde provine și proprietarul fabricii, care, în mod ironic, poartă pe piept un tatuaj simbolizând însemnul monarhiei austro-ungare (vulturul dublu). Dacă, la început, fațada de recunoștință și fericire pare perfectă, foarte curând se remarcă nemulțumirea lucrătoarelor care se organizează în sindicate pentru a-și recâștiga drepturile. De o importanță primordială devine obținerea măririi salariului cu scopul de a ajunge la... balul Operei vieneze. Croitoresele se simt însă cel mai bine în lumea viselor, în care cântă și dansează. Cu toate că autorul prevăzuse pentru aceasta cântece populare austriece, regizorul apelează la patru melodii indiene. În costume strălucitoare, cu o coregrafie impecabilă, trupa de șase actori-dansatori oferă un Bollywood-show impresionant. Chiar dacă scenele de dans sunt prea numeroase și prea lungi, spectacolul a produs publicului o asemenea desfătare, încât va fi reluat la Theater in der Josefstadt în luna martie a anului 2010.

De altfel, cei doi autori sunt la ora actuală foarte căutați. Două dintre teatrele mari din Viena, Burgtheater și Theater in der Josefstadt au în program în această stagiune premiere absolute după piese foarte recente ale lui Franzobel. Volker Schmidt este jucat în fiecare stagiune la teatre mici și mijlocii, atât în Austria, cât și în Germania.

O lectură scenică a încheiat evenimentul. Marea varietate a formelor de expresie și diversitatea aspectelor abordate l-au îndemnat pe studentul la regie Julian van Daal să scrie în timpul Festivalului textul dramatic **Generation Krise** (*Generație de criză*). Cinci studenți și doi actori acreditați au prezentat o generație actuală caracterizată de plictiseală, singurătate și dezorientare. Cu toate că părinții au luptat pentru a le asigura un viitor frumos copiilor, aceștia își exprimă mânia fiindcă nu le-a mai rămas nimic pentru care să mai lupte.

Cu scopul de a „analiza diferitele modalități, tehnici și forme ale povestirii scenice”, prima ediție a Festivalului Facultății de Teatru *Max Reinhardt Seminar* a oferit publicului vienez posibilitatea de a face cunoștință cu viitorii actori și regizori, precum și cu spațiile de joc ale facultății. O reușită deplină!